

MEDYA VE HALK HİKÂYELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR DENEME

An Essay about the Relationship between Media and Folk Stories

Seda BAŞER ÇOBAN*

ÖZ

Medya ile folklor arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar, çoğunlukla medyanın folklorik öğelerle kuşanıp kuşanmadığını ya da folklorik öğelerin modernize edilmiş bir biçimde medya tarafından sunulup sunulmadığını sorgulamaktadır. Bu çalışmalar, meseleyi bir nevi kültür transferi olarak incelemekte, ne var ki böyle bir ilişkinin neden olanaksız olduğu üzerinde durmayıp bu olanaksızlıktan yola çıkan bir medya eleştirisi inşa edememektedir. Zira medyanın folkloru modernize ederek ve kendisine uygun hâle getirerek kullandığı yönündeki genel kanı, yalnızca folklor alanında değil, medya çalışmaları alanında da yaygın bir hâle gelmiştir. Bu bağlamda, folklorun medya yoluyla yaşamaya devam ettiği ve değişenin yalnızca folklorun kullanım biçimlerinde söz konusu olduğu yargısı da, en sık dile getirilen iddialardan biridir. Öte yandan medyanın folkloru kullandığına ilişkin ön kabul, tartışmaların seyrini de etkilemekte, buna bağlı olarak da medya tarafından kullanılan folklor yapısının katmanları, olumlu ya da olumsuz bakış açılarıyla sorgulanmaktadır. Bu çalışma ise, folklor disiplininin iki ana unsuru olan halk hikâyelerinin ve hikâye anlatıcısının, medya çerçevesi içinde analiz edilemeyeceğinin gösterilmesini amaçlamaktadır. Halk hikâyelerinin ve hikâye anlatıcılarının medyanın çalışma mekanizması içine çekilmesinin mümkün olamayacağı temel savıyla beraber, buradaki tartışmanın bir diğer boyutunu da, medya ve folklorun birbirine bağlı olduğuna yönelik yanılgılar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Medya, folklor, halk hikâyesi, hikâye anlatıcısı, popüler kültür.

ABSTRACT

The studies, which are put forward to consider the relationship between media and folklore, investigate mostly whether media is fully equipped by folkloric elements (or not) and whether these elements are presented in a modernized favor by media (or not). They examine this problem as a culture transfer, yet they miss out the reasons of the impossibility of such a relationship and cannot build a critic of media by considering this impossibility. Because the belief that media uses folklore by modernizing and making suitable for itself is quite common not only in folklore, but also in media studies. In this regard, the claim that folklore is continuing its life by means of media and the only change is about the forms of using folklore is also a common assertion. On the other side, the prejudice based on that media uses folklore effects the discussion environment, and accordingly the layers of the folklore structure used by media are questioned in positive or negative points of view. This study aims to demonstrate that two main actors of the folklore course, folk stories and storytellers cannot be put analyzed in the frame of media. With the claim that folk stories and storytellers cannot be absorbed in the mechanism of media, another dimension of this discussion is about the misleadings, which argue that media and folklore are combined.

Key Words

Media, folklore, folk story, storytellers, popular culture.

“[Denetimcilerin] kitle toplumu, müşterilere sunacağı bayağılığı üretmeden önce müşterilerin kendisini üretmiştir.”¹

Theodor W. Adorno

Folklorun ulus-devlet yaratma sürecinin temel taşlarından birisi olması, efsanelerin, mitlerin, halk hikâyelerinin köken ve kitle ruhunu yaratma sürecine

ideolojik çerçeveler içinde eklemelenmesi pek çok disiplin başlığı altında irdelenmiştir. Özellikle totaliter rejimlerin, folkloru, öne çıkardıkları ideolojiler doğrultusunda yeniden şekillendirmeleri ve ideolojik yapıyı geçerli kılmak adına halk kültürünü tek tipleştirmeye yönelik motivasyonları, halk kültürünün kendisine olduğu kadar sözü edilen kültürü diktatoryal söylemler eşliğinde yeniden

* Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Öğrencisi, baser@bilkent.edu.tr

içselleştirmek zorunda kalan kitlelere de zarar vermiştir. Bununla beraber, bilhassa Frankfurt Okulu'nun ve neo-Marksistlerin çalışmalarının folklorun uygulanma alanlarına dair geliştirdiği kitle kültürünü sorgulayıcı çıkarımlar, folklorun endüstrileşmiş kitle kültürü içindeki yerinin saptanması yönünde kayda değer argümanlar sunmuştur. José E. Limon'un da "Batı Marksizmi ve Folklor" başlıklı çalışmasında üzerinde durduğu bu argümanlar, bir başka sorunun halk hikâyeciliğinin modernizmle beraber aldığı problemleri seyrin anlaşılması adına da önemli veriler sağlamaktadır.

Medya ve folklor arasındaki ilişkide, halk hikâyeciliğinin ve hikâye anlatıcılığının yeni bir görünümüne bürünüp bürünmediği üzerine sürdürülen tartışmalarda, çalışmanın girişinde de belirtildiği üzere, medyanın halk kültürünün modern bir uzantısı olduğu savı kadar sözü edilen yapıların temel farklılıklar içerdiği, dolayısıyla medyanın halk kültürüne eklenen değil, zarar veren bir yapı sunduğu fikri de öne çıkmaktadır. Walter Benjamin'in "artık hiçbir hükmü olmadığını söylediği hikâye anlatıcısı" (Benjamin 2008: 77) ile hükmü kalmamış anlatıcıların yerine ikame edildiği söylenen "dijital hikâye anlatıcısı"² televizyonun bu çarpışması, beraberinde pek çok soruyu da getirmektedir.

20. yüzyıldaki devlet yapılanmalarının folkloru araçsallaştırma biçimleriyle, medyanın folkloru kullanma biçimleri arasındaki ilişki, medyanın da her devirde halkı tek tipleştirmeye yönelik söylemlere kendi çıkarınca kenetlenmesi nedeniyle belirli oranda benzerlikler içermektedir. Sözü edilen devlet yapılanmalarının medyayı ilk evrede

önemli bir propaganda aracı olarak kullanılması, yalnızca devlet tekelinde olan haberleşme ağlarının kurulmasının yanı sıra medyanın bu boyunduruktan çıktığı anda da kâr amaçlı ve çok uluslu şirketlerin tekelinde kalması, halk kültürünün her halükârda bir güç noktasına tabi olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ancak halk kültürünün, bir güç noktasına tabi olduğu iddiasından sözü edilen güç noktası ile karşılıklı ilişki içinde bulunduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Yukarıdan aşağıya doğru inen bu ilişki tek tarafı ve dominanttır. Enformasyon çağı vurgusunun en önemli aracı olarak ortaya çıkan televizyonun, sözü edilen enformasyonu sunma biçimleri üzerine yığılan sorular, medya ve hikâye anlatıcılığı arasındaki ilişkinin gerçekten "ne" olduğunu ise pek çok noktada gölgede bırakmaktadır.

Ana haber bültenleri spikerlerinin bir nevi modern hikâye anlatıcısı olup olamayacağına dair geliştirilen argümanların aşmaya çalıştığı en önemli sorunlardan birisi olan, televizyonun tek tarafı iletişimi ile hikâye anlatıcısının karşılıklı iletişime dayanan anlatımı arasındaki fark, spikerin neden modern hikâye anlatıcısı olamayacağı iddiasının yalnızca küçük bir detaydır. Hikâye anlatıcısının içinden çıktığı halk kültürünün yapısal özelliklerinin kaybolmayacağını, değişeceğini ve bu değişimin de halk kültürünü yok etmediğini söylemek popüler kültürün güçlü bir şekilde kök saldırganın da habercisidir. Halk kültürünün her köşesine bütün aygıtlarıyla nüfuz eden popüler kültürün bu başarısı aynı zamanda genellikle devlet eliyle yönetilen halk kültürünün medyanın eline geçtiğinde nasıl çok sesliymiş gibi empoze edilebildiğinin de cevabıdır.

Frankfurt Okulu düşünürlerinin

kültürün tek tipleştirilmesine ve kültür ürünleri arasındaki nitelik-nicelik farklarının kâr amaçlı yapılanmalar elinde yok edilmesine dair ortaya koydukları tartışmalar içinde folklorun da bu amaçlar içinde hasara uğradığına dair yapılan çıkarımlar kimi noktada reddedilmekle beraber, Frankfurt Okulu yapılanmasının tarihsel aralığıyla totaliter iktidarların ortaya çıkış zamanları arasındaki kesişmenin folklor tartışmalarının seyrini de etkilemesi olağandır. Totaliter iktidarların, folkloru ulus miti yaratma çıkarıyla kullanması ve Frankfurt Okulu'nun bu iktidarların temel taşlarını belirlemeye yönelik girişimlerinin folklor kavramını da kapsamı, folklorun kendisine yönelik bir eleştiriden çok, kullanılma biçimlerine dair analizleri içermektedir. Limon'un "Bu düşüncüler, folklorun potansiyel olarak muhalif doğasının farkında olmalarına rağmen, folkloru hegemonik sosyo-kültürel toplum düzeninin sürekli ve rekabetçi saldırısına maruz kalan kültürel bir alan olarak tanımlamışlardır." (Limon 2010: 123) ifadesi Frankfurt Okulu'na karşı çıkışla beraber, folklorun medya özelinde muhalif doğasının kalıp kalmadığı sorunu da sordurmaktadır.

Medyanın sözlü kültür öğelerini devralma, yeniden işleme ve sunma aşamasında folklorun işlevi olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak bu işlev, folklorun kullanılmasından değil kullanılıyormuş gibi gösterilmesinden ileri gelir. Bu bağlamda hikâye anlatıcısının tarihte aldığı yolun nihai noktasının televizyon ekranı olduğunu kabul etmek de kaçınılmazdır, ancak burada dikkat edilmesi gereken hikâye anlatıcısının artık televizyona transfer olduğu değil, hikâye anlatıcısının yokluğundan

kaynaklanan boşluğa televizyonun geçtiğidir. Bununla beraber televizyonun, yalnızca olmayanın yerine geçtiği değil, olanların varlığının yerine geçtiği hükmü de kabul edilmelidir. Zira sosyal hayatın bir parçası olan hikâye anlatıcıları kaybolmuş olsalar bile, televizyonun ev hayatının demirbaş eşyası olduğu, evde yaşayanların da karşılıklı iletişim yerine yoğun oranda topluca tek taraflı iletişime, televizyona meyilli olduğu günümüz dünyasının gerçeğidir. Bu durumda, hikâye anlatımının içinde yaşanıldığı çağa kendisini uygun hale getirdiği, medyanın da bunun bir parçası olduğu kabul görse bile gündelik hayatın televizyon karşısındaki yenilgisini folklorun ve buna bağlı olarak da sözlü kültürün muhalif yapısıyla açıklamak olanaklı görünmemektedir. Zira halk kültürü öğelerinin hedefe uygun "halk" kimliği yaratma stratejileri doğrultusunda kullanılması sonucunda folklorun muhalifliği, devlet ya da medya, hangi mekanizma iktidarını hissettiriyorsa o yönde kaybolmuştur. Ve bu kayboluş sözü edilen mekanizmaların kurulum aşamasında gerçekleşmiştir. Bu iddiadan hareketle, medyanın folkloru zarar vermesi folkloru kullanarak değil tam aksine kullanmayıp yerine folklor kökenliymiş gibi görünen medya stratejileri icat ederek başlamıştır. "Altında ezildiğimiz uygarlaşma öğeleri, bizzat değer verdiğimiz kültürlerden çıkmıştır. Bunların bütünüyle şansa bağlı olmadığını yadsımak isteyenler; yüceltilen yüksek Mısır kültürünün eserlerinin onlar için ölürcesine çalışan kölelerin yazgısına bağlı olup olmadığını... günümüzdeki sinema ve televizyonların kendi kafalarına göre kurbanları şehitleştirmesinden daha kötü olup olmadığını durup düşünmek

zorundadırlar.” (Adorno vd. 2011: 114)

Siyasi ideolojilerin ve kültür endüstrisinin var olan halk kültürünü gerektiğinde kullanması, gerektiğinde rafa kaldırması gerektiğinde ise yeni bir halk kültürü icat etmesi medya ve halk hikâyeciliği bağlamının anlaşılması adına önemlidir. Türkiye özelinde, TRT'nin³ tek kanal olduğu dönemlerdeki haber spikerlerinin üstlendiği rol ile özel televizyon kanallarının çıkışıyla haberin dolayısıyla da spikerin büdüğü nitelik arasındaki fark, spiker-hikâye anlatıcısı profiline en başından itibaren halk kültürü öğeleriyle kurulmadığını göstermektedir. Ancak anlatıcının anlatımında öne çıkan unsurun dil ve telaffuzdan gösteriye doğru ilerlemesi de halk kültürünün devreye girmesinden çok, “eğlence” anlayışının devreye girmesiyle ilintilendirilmelidir. Bu noktada kimi spikerlerin tarzının da bir nevi modern meddahlıkla yorumlanmasının nedeni açığa çıkmaktadır. Zira “[t]aklidin, dramatize ya da canlandırmanın önemli bir yer işgal ettiği meddahlık sanatı, uzun bir dönem, özellikle de İstanbul'da halk tiyatrosunun önemli bir kolunu işgal etmiştir. Zamanla güldürü, alay, ders ve taklit yönleriyle ön plana çıkan meddahlık geleneğinin ortaya koyduğu hikâyelerin en belirgin özelliği ‘gerçekçi’ olmalarıdır ve bu nedenle Boratav tarafından ‘gerçekçi halk hikâyeleri’ diye adlandırılmışlardır.” (Aça vd. 2010: 188) Haberlerin de eğlence yönünde araçsallaştırılması ve buna bağlı olarak haberi sunan spikerin de eğlence vaat eden kişi olarak konumlanmaya başlaması, meddahlık söylemlerini yanında getirmektedir. Öte yandan, bu meddahlık vurgusu, televizyonu geçmiş ve şimdi arasında makul bir yerde konumlandır-

manın, teknolojiyi geçmişi modernize ederek yaşatan bir ilerleme olarak görmenin ve bir yandan da kültür mirasına sahip çıkıldığına inanmak istemenin dolaylı sonucudur. Zira, kültürün tarih içinde aldığı tüm yolu, televizyon öncesi ve televizyon sonrası diye ikiye ayırmak medyanın sürekli tekrar ettiği merkezî rolü zayıflatacaktır.

Anlaşılması kolay bir kurguyla sunulan bu eğlence-haber kuşaklarının yüklendiği dilin “hatırlanmaya” değil “unutturmaya” yönelik olması, sunulmanın kolektif belleğe değil, kolektifi belleksizleştirmeye yönelik vurgular taşınması ise hikâye anlatıcılarının halk kültürü içinde sahip olduğu yerin uzağındadır. Medyanın halk kültüründen faydalanarak sunduğu habercilik anlayışının bir nevi modernize edilmiş hikâyeler, mitler, efsaneler ya da masallar ekseninde döndüğü savının karşısında sunulan tüm bu standartlaşmış haberciliğin neden ortak bir deneyim ya da kültüre gönderme yapmak yerine kendi istediği doğrultuda bir kültür inşa ettiği sorusu sorulmalıdır. Arkaik halk hikâyelerinde geçen motiflerin, metaforların, anlatıldığı kitlenin yaşam deneyiminde bulunması, anlatılan hikâyelerin içselleştirilmesi, belleğe alınması açısından da önemliydi. Ancak medyanın, görüntüyü haber metnine destek olarak değil metni görüntüye destek olarak kullanmasında bile sözel anlatımı zayıflatan ve anlatım üzerinden ortak bir deneyimin yaşanmasını imkânsızlaştıran bir yan vardır. Görüntünün liderliği, sözcükleri ikincil anlamlarıyla kullanmayı zorlaştırır. Kaldı ki hedef kitlenin yaş aralığının düşük tutulması, anlatımı basit, düz tutmayı da önemli ölçüde gerekli kılar.

Televizyon kanallarının izledikle-

ri bu tutumu meşru bir zemine oturtma çabalarında yaslandıkları en büyük güvence olan “kişisel seçim özgürlüğü” ise medyanın yaşam içindeki yeri düşünülürken yalnızca çocuksu bir ret ve hırçınlık taşır. Televizyonun yeniden kurgusu yapılmış bir gerçekliği izleyenlerine taşırken izlediği yolun elde ettiği iktidar yanında, bu iktidara basit bir kumanda hareketiyle sırt çevirmenin kolay olduğunu söylemek, toplum ve medya ilişkisinin girift alanında çoğunluğun eğilimini bilmenin güvencesinden kaynaklanır. Zira çoğunluk eğiliminde sömürülen en önemli yanlardan birisinin “dünyayı takip etme” vurgusu olması, televizyonun yerini sağlamlaştırır. Tam da bu noktada halk hikâyelerinin, “global dünyayı takip etme”, “yaşamın gerisinde kalmak istememe” unsurlarından başka bir mecra, “ içinde yaşanılan dünya”, fikri etrafında seyrettiğini belirtmek gerekir. Halk hikâyelerinin ve hikâyeye anlatıcısının aktardığı dünya, dinleyenler için hayatın konumlandırılmasında önem taşır. Anlatılan hikâyeye aşk veya kahramanlık hangi fikrin etrafında dönerse dönsün dinleyici için anlatılan anlamlandırılması gereken bir gizil deneyimin işaretleri vardır. Spiker ise anlamlandırılma kaygısı olmayacak bir dünyanın seslerini taşır. Cinayetler, siyasi haberler, savaşlar, dedikodular, birkaç sanat aktivitesi ile özetlenen günlük döküm içinde dünya yapay stüdyo ışıkları altında basit ve bir o kadar hızlı bir şekilde anlatılır. Hareketli görüntünün, görüntünün ne anlattığına dair ikinci bir iddiaya imkân tanımayacak kadar geçi aktardığı iddiası, sözlü anlatımın yenilgiye uğradığını söylemenin modern dünyadaki usturuplu biçimidir. Hikâyeye anlatıcısının gözünden kameraya devre-

dilmiş gerçekliğin sunumunun kurgusal alt yapısı ise iktidarın tekelindedir. Kimi noktalarda, spikerlerin yorumu izleyicilere bıraktığı vurgusuyla seyrettirilen kanlı hikâyeler, yenilmez savaşçıların gücünü anlatan hikâyelerden çok daha büyük bir yapaylık taşır. Nitekim izlettirilen görüntülerin ardı ardına tekrarlanması, sunulduğu söylenen gerçekliği sıradanlaştırmaya ve önemsizleştirmeye başlar. Görüntü üzerine eklenen spike- rin dramatik ifadeleri ise anlık bir acıma hissi yaratır ancak yaratılan histe ortak deneyim alanı oluşmaz.

Ulus-devlet yapılanmalarının, varlığını kurucu bir mite dayaması ve bu miti yerleştirirken ihtiyaçlara uygun şekilde halk kültürünü kutsaması gibi medya da temel amacı gizleyerek halk kültürünü pek çok bağlamda kutsar. Gücünü halktan alan devlet söylemleriyle, gücünü halktan alan medya söylemleri halk ile kurulan ilişkinin emniyeti açısından zaruridir. İhtiyaç halinde ortaya çıkarılan arkaik anlatılar çoğu noktada başka bir güç mekanizmasının araçsallaştırılmış öğelerine döner. Kamuoyunun gerekli olduğu noktalarda sürekli pazarlanan ilerlemeci, modern, çağdaş vs hayat vurgularına ara verilip dolaptan teknolojinin gücünden muaf insan üstünlüğüne dayanan halk hikâyeleri çıkarılır ve *hatırlatılır*. Bu noktada, halk hikâyesinin muhalifliği, içinde yaşanılan hayattaki kimi durumlara karşı değil, iktidarın üstünden gelinmesi gereken bir durum olarak empoze ettiği yapay gerçekliğe karşı bir isyan bayrağı açar. Ve bu isyandaki muhaliflik olgusu, muhalefetini kendi kararlarınca değil, kendisi adına karar verenlerin amacı doğrultusunda uygulamaya başladığı andan beri zaten yok olmuştur.

Rasyonel aklın ve eleştirinin, efsanelerin, mitlerin ya da inanışların kıyasında devam eden hayatı aydınlığa çıkardığı iddiası modern dünyanın kendi meşruiyetini ilan etmesinin en geçerli yoluydu. Bilim anlaşılamayan ve cevabı başka yerlerde aranılan soruların yanıtıydı. Kızgın tanrılar köşelerine çekilebilir, ölümsüz kahramanların yerine ise kimyasal silahlar geçebilirdi. Bununla beraber, medyanın çok-satar hikâyelerinin hâlâ bilim öncesi zamanlardan kalma motiflerle bezendiği gerçeği değişmedi. Zira bu durum çoğu kez, insanların hikâye dinlemeye olan bağımlılıklarına atfedildi. Değişen bir şey yoktu, insanlar her zaman sıra dışı hikâyelere ilgi duyuyorlardı ve medyanın da yaptığı bu ilgiye “daha teknolojik” bir yolla cevap vermektir. Medya ve folklor arasındaki ilişkinin insanların yüzyıllardır değişmeyen taleplerine bağlanması ise medyanın rolünü masumlaştırdığı kadar hikâye anlatıcısını bekleyen insanların beklentisini de yalnızca kaba bir eğlence geleneği seviyesine çekti.

Gündelik yaşamın bir parçası olan hikâyeler, insanları toplum gerçeklerinden uzakta tutma misyonuyla yüklü olmadığı gibi hikâye anlatıcısı ve dinleyenler arasındaki ilişkinin temeli gündemin unutturulması ve eğlencenin öne çıkarılmasına da dayalı değildir. Tür tartışmasına girilmeyecek olmakla beraber “realist halk hikâyesi” olarak değerlendirilen “[m]eddah hikâyelerindeki senaryolar, anlatıldıkları dönemin sosyal ve siyasi yönlerini çeşitli açılardan [yansıtmaktaydı] (Aça vd. 2010: 190).

“Söz gelimi, Boğaziçi yalılarında ve paşa köşklerinde sabahlara kadar süren eğlenceler, bitmez tükenmez içki top-

lantıları, aşktan yataklara düşüp hasta olma, baba parasını har vurup harman savuran mirasyediler, Lale Dönemi’nin özelliklerini verirken, sık sık vezirlerin değişmesi, ayaklanmalar, iç kargaşalıklar, dış seferler, Malta korsanlarına tutsak olma, adalet mekanizmasının yozluğu ve benzer olaylar da XVIII. yüzyılın gelişim özelliklerini dolaylı yoldan [getirmekteydi]” (Nutku’dan aktaran Aça vd. 2010: 190). Oysa bugün, folkloru kendine ana malzeme yaptığı söylenen medyanın en büyük rolü daimi bir eğlenceyi empoze ettiği gerçeğini görerek anlaşılabilir. Medyanın kullandığı ve alıcısı çok olduğu söylenen hikâyeler, yüzyıllardır süren bir eğilimle değil, pazarlama stratejilerinin başarısıyla kabul görür.

Bilimsel gerçeğe aykırı hikâyelerin yüceltilmesi ne bilimsel gerçeğin iflasının sonucudur ne de geçmiş zaman söylemlerini anımsatan hikâyelere duyulan özlemin. Bu, içinde yaşanan dünyanın anamalcı taarruzunu kamu şuurunda askıya almanın yalnızca en geçerli yollarından biridir ve tüketim kültürünün de yolunu açan bir dayatmayla hayal kurdurmanın ve olmayacak olana inandırmanın üstü kapalı bir sunumudur. Özellikle Amerika’da gerek televizyonda gerekse gazetede yapılan haberciliğin sık sık doğaüstü olay/kişi başlığı taşıyan söylemlerle bezenmesi ile Amerikan rüyası arasında bir ilişki olduğu kaçınılmazdır. Buna benzer bir şekilde, 1980 sonrası Türkiye’nin de küçük Amerika olma hayallerine paralel bir şekilde haberciliğin pek çok noktada “inanılmaz olay” vurgularına yığılması medya ve folklor arası ilişki incelenirken göz önünde bulundurulması gereken bir bağlantıyı işaret eder. “Bir gün siz de yıl-

dız olabilirsiniz.” dayatmasının içselleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan söylem yalnızca tek bir hayal sunumu üzerinden kendisini kabul ettiremez. Bunun olabilmesi için “imkânsızın” pek çok noktada sunulması ve onaya açılması gerekir. Dolayısıyla medyada kullanıldığı söylenen olağanüstülüğe gönderme yapan hikâye tipi, özünü kârdan alan bambaşka bir sistemin filtresinden geçer ve bu filtrenin hikâye anlatıcısının filtresiyle ilgisi yoktur. Bu noktada hikâye anlatıcısının anlattığı olayların ve insanların dinleyici üzerinde yarattığı *katarsis* ile medyanın birden fazla çkara hizmet eden hikâyeleri arasında temel bir benzerlik ilişkisi kurulamaz. Öte yandan, doğaüstü anlatıların modern öncesi toplumlarda yarattığı bilinçle, medya güdümlü popüler kültür bilincinin ne kertede keştiği de sorgulanmalıdır. Sahip olunan hayatın bozulmadan korunmasına yönelik hikâye tekrarlarıyla, sahip olunan hayatın her köşesiyle bozuk olduğunu ima eden ve kendisini bir tür süper güçlü tamirci kimliğiyle dünyanın merkezine oturtan medya anlatılarının dünyaya atfettiği anlamlar birbirinden son derece uzaktır.

Sonuç olarak, halk hikâyesi ve hikâye anlatıcısı ile medya arasında kurulan ilişkide, medyanın, sözü edilen yapıların yerine ikame ettirdiği bir başka yapı vardır. Kurulan yeni yapıda ise ne hikâyenin ne de hikâye anlatıcısının kökenini anımsatacak izler bulmak mümkündür. Var olduğu iddia edilen izler, popüler kültürün modern tortularındır. Bir zamanlar hikâye anlatıcısının halk üzerinde yarattığı güçlü tutumun uzantıları bile, artık haber spikerinin bağlı bulunduğu yapıda yer bulamayacak kadar naftir.

NOTLAR

- 1 Adorno, W. Theodor. *Minima Moralia*. Çev. Orhan Koçak ve Ahmet Doğukan. İstanbul: Metis Yayınları, 2009.
- 2 Bu tanım üzerine yürütülen ayrıntılı bir tartışma için bkz: İnceelli, Ayşenur. “Dijital Hikaye Anlatımının Bileşenleri.” *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 3 (July 2005): 132-142
- 3 TRT ve özel kanal haberciliği hakkında ayrıntılı bir tartışma için bkz: Sevim, Bilgen Aydın. “Kültür Endüstrisi Bağlamında Yıldızlaştırılan Televizyon Ana Haber Sunucularının Haberin İzlenmesine Etkileri.” Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2008.
- 4 Bu konu hakkında ayrıntılı bir tartışma için bkz: Bird, S. Elizabeth. *For Enquiring Minds: A Cultural Study of Supermarket Tabloids*. Knoxville: The University of Tennessee Press, 1997.

KAYNAKLAR

- Aça, Mehmet ve diğer. “Anonim Halk Edebiyatı”. *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2010.
- Adorno, Theodor ve Max Horkheimer. *Sosyolojik Açılımlar*. Çev. M.Sezai Durgun ve diğer. Ankara: Bilgesu Yayınları, 2011.
- Adorno, W. Theodor. *Minima Moralia*. Çev. Orhan Koçak ve diğer. İstanbul: Metis Yayınları, 2009.
- Benjamin, Walter. *Son Bakışta Aşk*. Haz. Nurdan Gürbilek. İstanbul: Metis Yayınları, 2008.
- Bird, S. Elizabeth. *For Enquiring Minds: A Cultural Study of Supermarket Tabloids*. Knoxville: The University of Tennessee Press, 1997.
- İnceelli, Ayşenur. “Dijital Hikaye Anlatımının Bileşenleri”. *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 3 (July 2005): 132-142.
- Limon, E. José. “Batı Marksizmi ve Folklor”. Çev. Necdet Hasgül. *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar* 2. Haz. M.Öcal Oğuz ve diğer. Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2010.
- Sevim, Bilgen Aydın. “Kültür Endüstrisi Bağlamında Yıldızlaştırılan Televizyon Ana Haber Sunucularının Haberin İzlenmesine Etkileri.” Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2008.